

*Povinně volitelný předmět
MRS/SZZB4*

ROZVOJOVÁ EKONOMIE A POLITIKA

A. ZÁKLADY EKONOMIE

1. Základní ekonomické koncepty

- Ekonomie a rozhodování – ekonomie, trade-off, náklady příležitosti, účetní a ekonomický zisk, mezní náklady a přínosy, pobídky, utopené náklady
- Ekonomické systémy, specializace a směna, úloha státu v ekonomice
- Ekonomické modely – hranice produkčních možností, přínosy z obchodu, ekonomický koloběh
- Ekonomie jako věda – ekonomie a ekonomika, pozitivní a normativní ekonomie, efektivita a spravedlnost

Základní literatura: Krugman et al. (2011) – kap. 1, 2

2. Trh, poptávka a nabídka I

- Trh, poptávka a nabídka – poptávka a posun poptávky, nabídka a posun nabídky, rovnováha na trhu
- Přebytek spotřebitele a výrobce – přebytek spotřebitele a výrobce, změny přebytku, efektivita trhu

Základní literatura: Krugman et al. (2011) – kap. 3, 4; Krugman a Wells (2013) – kap. 4

3. Trh, poptávka a nabídka II

- Cenová regulace – cenový strop, minimální cena
- Elasticita – cenová elasticita poptávky, křížová elasticita poptávky, důchodová elasticita poptávky, cenová elasticita nabídky
- Náklady zdanění – daňové břemeno, náklady zdanění

Základní literatura: Krugman et al. (2011) – kap. 4, 5; Krugman a Wells (2013) – kap. 7

4. Firmy a konkurence

- Tržní struktury – tržní struktury a tržní síla, dokonalá konkurence, monopol (příčiny vzniku, veřejná politika), oligopol (Nashova rovnováha a rovnováha kartelu, kartelové a tiché dohody, veřejná politika), monopolistická konkurence
- Druhy firem – firma v individuálním vlastnictví, obchodní společnosti, družstvo

Základní literatura: Krugman et al. (2011) – kap. 7 (začátek), 8

5. Externalita a veřejné statky

- Externalita – externalita, regulace státu, efektivní míra znečištění
- Řešení externalit – soukromá a veřejná řešení, Coaseho teorém, environmentální standardy (emisní a technologické standardy), ekonomické nástroje (emisní daně a poplatky, obchodovatelná emisní povolení), environmentální daňová reforma
- Veřejné statky – soukromé a veřejné statky, role státu
- Zdroje s volným přístupem – tragédie obecní pastviny, management zdrojů

Základní literatura: Krugman et al. (2011) – kap. 9; Field a Field (2006) – vybrané části

6. Trh práce a nezaměstnanost

- Trh práce – trh výrobních faktorů, nabídka práce a poptávka po práci, vysvětlení rozdílů v příjmech, diskriminace
- Rozdělování důchodu a nerovnost – důchod a bohatství, distribuce mezd, přerozdělování důchodu (vymezení, ekonomické náklady, politická filosofie)
- Nezaměstnanost – míra nezaměstnanosti, typy nezaměstnanosti (frikční, strukturální, cyklická), veřejná politika, přirozená míra nezaměstnanosti, náklady nezaměstnanosti

Základní literatura: Krugman a Wells (2013) – kap. 19; Krugman et al. (2011) – kap. 12

7. Ekonomická aktivita

- a. Měření ekonomické aktivity – HDP (definice, výpočet), typy produktových ukazatelů, porovnávání ekonomik, problémy měření ekonomické aktivity, měření míry růstu
- b. Ekonomické výkyvy – hospodářský cyklus, charakteristiky výkyvů, mezera výstupu a nezaměstnanost
- c. Agregátní poptávka a nabídka – agregátní poptávka a posun křivky, krátkodobá a dlouhodobá agregátní nabídka a posuny křivek, model AD-AS, poptávkové a nabídkové šoky, makroekonomická politika

Základní literatura: Krugman et al. (2011) – kap. 10, 11, 14; Syrovátka (2013) – kap. 3

8. Daně a veřejné rozpočty

- a. Daňová politika – cíle daňové politiky, typy daní (proporcionální, regresivní, progresivní), průměrné a mezní sazby, výdajová stránka veřejných rozpočtů
- b. Daně a veřejné rozpočty v České republice – veřejné rozpočty, daňová soustava, přímé a nepřímé daně, státní rozpočet (charakter, schodek, přebytek, dluh)

Základní literatura: Krugman a Wells (2013) – kap. 7

9. Fiskální politika

- a. Expanzivní a restriktivní politika, typy fiskální politiky (automatické stabilizátory, diskreční opatření), aktivní a pasivní makroekonomická politika
- b. Veřejné rozpočty a zadlužení – cyklicky očištěné saldo rozpočtu, vyrovnané rozpočty (argumenty pro a proti), problémy vládního zadlužování

Základní literatura: Krugman et al. (2011) – kap. 15

10. Peníze a inflace

- a. Peníze – směna, funkce peněz, vývoj peněz, likvidita aktiva, peněžní agregáty
- b. Inflace – inflace, cenové indexy, problémy měření životních nákladů, typy inflace (impuls vzniku, rychlost), náklady způsobené inflací

Základní literatura: Krugman et al. (2011) – kap. 11, 12, 16

11. Bankovní systém a monetární politika

- a. Bankovní systém – bankovní soustava, funkce bank, bankovní rezervy, bankovní regulace, tvorba peněz a peněžní multiplikátor
- b. Monetární politika – úkoly centrální banky, monetární politika a agregátní poptávka, cíle monetární politiky, uvážení politiků versus pravidla, monetární politika v krátkém a dlouhém období

Základní literatura: Krugman et al. (2011) – kap. 16, 17

12. Mezinárodní obchod a finance

- a. Mezinárodní obchod – otevřenost ekonomiky, zdroje komparativní výhody, domácí trh s dovozem a vývozem, obchodní politika (nástroje, argumenty pro protekcionismus a liberalismus), liberalizace mezinárodního obchodu (globální, regionální)
- b. Platební bilance a směnné kursy – platební bilance, směnné kursy, devizový trh, inflace a reálný směnný kurs

Základní literatura: Krugman et al. (2011) – kap. 18

B. ROZVOJOVÁ EKONOMIE A POLITIKA

13. Rozvoj, ekonomie a rozvojový svět

- a. Rozvojová ekonomie a koncept rozvoje
- b. Klasifikace rozvojových zemí – klasifikace a kategorizace zemí, specifické skupiny zemí
- c. Charakteristika rozvojových zemí a chudých

Základní literatura: Syrovátka (2013) – kap. 1, 2

14. Měření rozvoje

- a. Blahobyt – problémy HDP jako měřítka blahobytu, ukazatele blahobytu (MEW a ISEW)
- b. Socio-ekonomický rozvoj – dimenze rozvoje, HDI (metodika, kritika)
- c. Šťěstí – metodika, Easterlinův paradox, politika

Základní literatura: Syrovátka (2013) – kap. 3; Perkins et al. (2013) – kap. 2

15. Teorie ekonomického růstu a rozvoje

- a. Základní teorie ekonomického růstu a rozvoje – klasické ekonomické teorie, stádia růstu, teorie závislosti, neoliberalismus, Washingtonský konsensus
- b. Modely ekonomického růstu – základní model růstu, Harrod-Domarův model, Solowův model, nové teorie růstu
- c. Konvergence a divergence
- d. Hluboké determinanty ekonomického růstu – geografie, obchod, instituce

Základní literatura: Syrovátka (2013) – kap. 4; Perkins et al. (2013) – kap. 4

16. Chudoba

- a. Koncept a měření – koncepty chudoby, měření chudoby (příjem versus spotřeba, hranice chudoby, absolutní a relativní chudoba, stanovení národní hranice chudoby)
- b. Ukazatele chudoby – headcount index, ukazatele mezer chudoby
- c. Strategie pro snižování chudoby – ekonomický růst, pro-poor growth, distribuce, přímé transfery (univerzální a cílené)
- d. Globální chudoba – vymezení Světové banky, MPI

Základní literatura: Syrovátka (2013) – kap. 5; Perkins et al. (2013) – kap. 6

17. Nerovnost

- a. Koncept a měření – význam ekonomické nerovnosti, měření nerovnosti (časový horizont, typ důchodu, úroveň, kritéria), ukazatele nerovnosti (Kuznetsovy poměry, Lorenzova křivka, Giniho koeficient)
- b. Nerovnost a ekonomický růst – Kuznetsova křivka, vliv nerovnosti na ekonomický růst
- c. Globální nerovnost – koncepty mezinárodní a globální nerovnosti, vývoj nerovnosti

Základní literatura: Perkins et al. (2013) – kap. 6

18. Populace

- a. Populační vývoj – populační změna, demografický přechod, faktory ovlivňující porodnost a úmrtnost, vývoj populace
- b. Populační růst a ekonomický rozvoj – Malthusiánství, Boserup, determinanty plodnosti, populační pesimisté, optimisté a revizionisté
- c. Populační politika – nástroje populační politiky, chybějící ženy, mezinárodní populační politika

Základní literatura: Syrovátka (2013) – kap. 6; Perkins et al. (2013) – kap. 7

19. Vzdělání

- a. Základní koncepty a trendy – ukazatele vzdělávání
- b. Teorie vzdělání – teorie lidského kapitálu (míra návratnosti, diskontování, problémy, mikro-makro paradox), teorie screeningu
- c. Hlavní problémy vzdělávacích systémů
- d. Vzdělávací politika – nabídka a poptávka po vzdělání, cash on delivery, evaluace vzdělávacích programů (randomizované kontrolované pokusy)

Základní literatura: Perkins et al. (2013) – kap. 8; Banerjee a Duflo (2011) – kap. 4

20. Přírodní zdroje

- a. Růst založený na vývozu primárních komodit – přínosy a problémy
- b. Management (neobnovitelných) přírodních zdrojů – těžba, příjmy, transparentnost (EITI), udržitelnost

Základní literatura: Perkins et al. (2013) – kap. 18

21. Životní prostředí a udržitelnost

- a. Změna klimatu a rozvoj – dopady na rozvojové země, řešení, ekonomická analýza (CBA, diskontování), Kodaňský konsensus, mezinárodní politika
- b. Ekonomický růst a životní prostředí – ekonomický růst a degradace životního prostředí, environmentální kuznetsova křivka, obchod a degradace životního prostředí
- c. Udržitelnost – definice, silná a slabá udržitelnost, ukazatele udržitelnosti – ESI, ANS, ekologická stopa

Základní literatura: Perkins et al. (2013) – kap. 20

22. Industrializace a obchod

- a. Ekonomické sektory a strukturální transformace – ekonomické sektory, strukturální transformace, otevřené a uzavřené modely rozvoje
- b. Industrializace prostřednictvím nahrazování dovozu – argument nezletilých odvětví, Big Push a koordinace, nástroje politiky (obchodní bariéry, dotace, vládní plánování a investice, management směnných kursů), problémy ISI
- c. Exportně orientovaná industrializace – alternativní vysvětlení, vývozní zpracovatelské zóny
- d. Kontroverze v obchodních a průmyslových politikách – obchodní liberalizace a růst, komparativní výhoda a obchod, specializace a diverzifikace, průmyslová politika
- e. Světový obchodní systém a rozvojové země – WTO (funkce, principy), přístup na trhy, duševní vlastnictví

Základní literatura: Perkins et al. (2013) – kap. 19

23. Mikrofinance a remitence

- a. Mikrofinance – charakteristika, typy služeb, úvěrové trhy v rozvojových zemích, neformální úvěrové trhy, mikrofinanční instituce (vývoj, typy, charakteristiky), spoření, pojištění
- b. Remitence – charakteristika, vývoj, pozitivní a negativní efekty

Základní literatura: Banerjee a Duflo (2011) – kap. 7

24. Zadlužení

- a. Finanční toky do rozvojových zemí, zahraniční půjčky versus investice, udržitelnost dluhu, nesplácení dluhu, nelegitimní dluhy, restrukturalizace dluhu
- b. Dluhové krize v zemích se středním důchodem (příčiny, řešení – Baker, Brady), dluhová krize v zemích s nízkým důchodem (příčiny, řešení – Pařížský klub, HIPC, MDRI), sporné otázky

Základní literatura: Perkins et al. (2013) – kap. 13

25. Rozvojová pomoc

- a. Koncept a měření – motivy pomoci, ekonomické opodstatnění, definice a toky pomoci, měření toků pomoci
- b. Efektivnost pomoci – definice, pomoc a ekonomický růst, faktory efektivnosti, měření efektivnosti pomoci a hodnocení donorů
- c. Politiky nad rámec pomoci – Commitment to Development Index

Základní literatura: Perkins et al. (2013) – kap. 14

ZÁKLADNÍ LITERATURA

Výchozím zdrojem a rámcem specifikujícím náplň jednotlivých otázek jsou přednášky z předmětů Základy ekonomie a Rozvojová ekonomie a politika 1 a 2.

Základy ekonomie

- Krugman, P., Wells, R., Graddy, K. 2011. *Essentials of economics*. 2nd edition. New York, NY: Worth Publishers.
- Krugman, P., Wells, R. 2013. *Economics*. 3rd edition. New York, NY: Worth Publishers.
- Field, B. C., Field, M. K. 2006. *Environmental economics: An introduction*. 4th edition. New York, NY: McGraw-Hill.

Rozvojová ekonomie a politika

- Syrovátka, M. 2013. *Manuál k předmětu Rozvojová ekonomie a politika*. Olomouc: Katedra rozvojových studií PřF UP.
- Perkins, D. H., Radelet, S., Lindauer, D. L., Block, S. A. 2013. *Economics of development*. 7th edition. New York, NY: W. W. Norton.
- Banerjee, A. V., Duflo, E. 2011. *Poor economics: A radical rethinking of the way to fight global poverty*. New York, NY: PublicAffairs.